הִלְכוֹת תְּפִלִּין סִימָן לב

שְׁתִינוּק דְּלֹא חָכִים וְלֹא טָפֵשׁ יָכוֹל לְקָרוֹתָם, מַתִּיר לְהַעֲבִיר קוֹלְמוֹס עָלֶיהָ לְהַטִּיב הַכְּתָב וּלְחַדְּשׁוֹ, וְלֹא הָוֵי שֶׁלֹּא (מג) בְּסִדְרָן: **כח** לֵ֖יש לִזְהֵר (קכט) שֶׁלֹּא יִכָּנֵס רֹאשׁ הַלָּמֶ״ד (מד) [מד] (קל) בַּאֲוִיר הַהֵ״א (קלא) אוֹ הַחֵי״ת, אֲפִלּוּ (קלב) בְּלֹא נְגִיעָה: **כט** מִ֖אִם אֵין הַפָּרְשִׁיּוֹת (קלג) שְׁגוּרוֹת בְּפִיו, צָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב (קלד) מִתּוֹךְ (מה) הַכְּתָב: **ל** נִ֖אֵינוֹ רַשַּׁאי לִכְתֹּב אֶלָּא אִם כֵּן (קלה) יוֹדֵעַ לִקְרוֹת: **לא** סִ֖אִם אֵינוֹ כּוֹתֵב (קלו) מִתּוֹךְ (מו) הַכְּתָב, לֹא יִכְתֹּב (קלז) עַל פֶּה שֶׁמַּקְרֵא אוֹתוֹ אַחַר, אֶלָּא אִם כֵּן יַחֲזֹר הוּא (קלח) וְיִקְרָא בְּפִיו: **לב** עֲ֖צָרִיךְ לְהַנִּיחַ חָלָק (קלט) לְמַעְלָה כְּדֵי גַּבָּהּ (מז) שֶׁל לָמֶ״ד, הַגָּבֹהַּ: (שֶׁיִּהְיוּ גַּם הֵם מַקָּפִים גְּוִיל) (תשובת מהרי״ל סימן (קל״ד) [קל״ז] וברוך שאמר (תיקון תפילין עמ׳ קמו)), וּלְמַטָּה כְּשִׁעוּר כָּ״ף וְנוּ״ן (קמ) פְּשׁוּטָה, וּבְתַחְלָתָן וְסוֹפָן סִ֖אֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ (קמא) כְּלָל. הַגָּהּ: מִיהוּ נָהֲגוּ הַסּוֹפְרִים לְהַנִּיחַ (קמב) קְצָת בְּתְחִלָּה וְסוֹף (אגור (סי׳ מז)). וְצָרִיךְ לְהַנִּיחַ בֵּין כָּל תֵּבָה וְתֵבָה כְּמִלֹא (מח) (קמג) אוֹת, וְכֵן בֵּין הַשִּׁיטִים כְּמִלֹא (קמד) שִׁיטָה, וּבֵין כָּל אוֹת כְּמִלֹא (קמה) חוּט הַשַּׁעֲרָה כְּמוֹ בְּסֵפֶר תּוֹרָה, וּכְמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּטוּר יוֹרֶה דֵּעָה (סי׳ רעד). גַּם צָרִיךְ לְהַנִּיחַ (קמו) מְעַט חֵלֶק בֵּין פָּסוּק (מט) לְפָסוּק (רוקח (הו״ד בכנסיה גדולה שם פט)): **לג** צ֖יַעֲשֶׂה

צ הָרא״ש שָׁם וּסְמ״ג (עשין כב) וּסְמ״ק (שם), וְסֵפֶר הַתְּרוּמָה סִימָן ר״ה.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

קצ״ג אוֹסֵר הַעֲבָרַת קוֹלְמוֹס עַל הַשֵּׁם. וְכָתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק״י) שֶׁכִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן מ״ח לֹא מְשַׁמַּע כֵּן, אַךְ בְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ״ן וְהָרַ״ן בְּנִשְׁעָן דַּף י״ט ע״א) גַּבֵּי מִלְאכֶת מַחְשֶׁבֶת נִרְאֶה כֵּן, וְצָרִיךְ לְהִתְיַשֵּׁב לְמַעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם: **כח** [מד] **בַּאֲוִיר הַהֵ״א.** עַיֵּן בָּאֵר הַגּוֹלָה סִימָן קכ״ה סוֹף סָעִיף י״ח. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁסִּפֵּק בָּזֶה הַלָּשׁוֹן, וְכָתַב בְּכֻנְסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) שֶׁיֵּשׁ מַכְשִׁירִים לְגַמְרֵי, עַד כָּאן. וְצָנוֹחַ עָלָיו בְּכִרְוִיכְיָא הַמְחַבֵּר יַד אַהֲרֹן (הגב״י) שֶׁאֵינוֹ כֵּן, וְלֹא מָצִינוּ מִי שֶׁפִּקֵּק בָּזֶה, מֵאַחַר לִכְתֹּב אוֹתָהּ מִקְצָת בְּעַל פֶּה. בַּ״ח (סט״ו), דְּלֹא כְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה וצריך שיכתוב מתוך): **לא** (מו) **הַכְּתָב.** מִשְׁמַע דִּכְשֶׁכּוֹתֵב מִתּוֹךְ הַכְּתָב אֵין צָרִיךְ לִקְרוֹת כָּל תֵּבָה, וְצָרִיךְ עַיִּין דִּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע״ד סָעִיף ב׳ מַשְׁמַע דְּאַף עַל פִּי כֵן צָרִיךְ לִקְרוֹת. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״כ מב), וְאָפְשָׁר דְּאַתּוֹ לְהָקֵל בְּכוֹתֵב מִפִּי הַכְּתָב צָרִיךְ שֶׁיִּקְרָא כָּל תֵּבָה וְתֵבָה קֹדֶם שֶׁיִּכְתְּבֶנָּה, וְכֵן פָּסַק הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ז), וְכֵן הוּא בְּשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״כ): **לב** (מז) **שֶׁל לָמֶ״ד.** וּבַ״ח (סי״ז) פָּסַק שֶׁצָּרִיךְ לְהַנִּיחַ שִׁעוּר לְמַעְלָה מֵרֹאשׁ שֶׁל לָמֶ״ד. וְעַיֵּן ט״ז (סי״ב בג) דְּהוּא הַדִּין לְמַשָּׁה: **(מז) אוֹת.** וּבְדִיעֲבַד אֵינוֹ מְעַכֵּב, אֶלָּא אִם כֵּן נִרְאִים כְּאֶחָד עַל פִּי תִּינוֹק דְּלֹא חָכִים, ט״ז (סי״ב כד) וְעוֹלַת תָּמִיד (סי״ב לח), וְכֵן פָּסַק הַכְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה(*): (מט) **לְפָסוּק.** וּמָגֵן אַבְרָהָם (סי״ב מה)

(*) כ״כ בעולת תמיד בשם כנה״ג, ועיין בא״ר (סק״ג) שתמה עליו שבכנה״ג לא הזכר אלא דין בין שיטה לשיטה ולא דין בין תיבה לתיבה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּלְהֵכִי נָאֱמְרָה הֲהֶלְכָה לִכְתֹּב בְּדִיו, לְהוֹרוֹת דִּצְרִיכָה הִיא רַק לְהַכְתִּב בְּדִיו, וְכָךְ דַּרְכּוֹ שֶׁל רֹב דְּיוֹ לְכְשֶׁיְּזִקִּין יִכְהֶה מַרְאִיתוֹ וְיִתְהַפֵּךְ קְצָת לַאֲדַמְדֵּם וְנַעֲשֶׂית כְּעֵין מַרְאָה [שֶׁקּוֹרִין בִּלְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז בְּרָא"]. מִכָּל מָקוֹם טוֹב לְהַעֲבִירוֹ בְּקוֹלְמוֹס, וַאֲפִלּוּ בַּשָּׁמוֹת הַקְּדוֹשִׁים קָרוֹב לְוַדַּאי דְּמַתַּר, כְּדֵיוֹ עַל גַּבֵּי דְּיוֹ, דְּאֵין כָּאן מְחִיקָה. וְאִם נִשְׁתַּנָּה לְאָדֹם מַמָּשׁ, שֶׁאֵין כֵּן דַּרְכָּן שֶׁל סְתָם דְּיוֹ, אוֹ אֲפִלּוּ רַק לְאַדְמוּמִית, רַק שֶׁנִּשְׁתַּנָּה מִיָּד מֵהֵר לְאַחַר הַכְּתִיבָה, אֵין תַּקָּנָה לְאוֹתָהּ סֵפֶר תּוֹרָה, שֶׁנִּרְאָה שֶׁאֵינוֹ מַחֲמַת יֶשֶׁן, וְעַל כָּרְחָךְ יֵשׁ חִסָּרוֹן בְּעִקַּר הַדְּיוֹ שֶׁנַּעֲשֵׂית מִסַּמְמָנִים אֲחֵרִים, וְעַל כֵּן פָּסוּל מַעִקָּרָא, כִּי לֹא נִכְתַּב בְּדִיוֹ, וּבִשְׁמוֹת אָסוּר לְהַעֲבִיר עָלָיו דְּיוֹ וְכוּ', עַיֵּן שָׁם שֶׁמְּאֵרִיךְ בְּכָל זֶה מִלְּתָא בְּטַעֲמָא: **כח** (קכט) **שֶׁלֹּא יִכָּנֵס.** אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא רֹאשׁ הַלָּמֶ״ד בַּשּׁוּרָה שֶׁלְּמַעְלָה הַיְמָנָה, וְהוּא הַדִּין (קלא) בְּכָ״ף פְּשׁוּטָה וְכַדּוֹמֶה, שֶׁלֹּא יִכָּנֵס בַּשּׁוּרָה שֶׁלְּמַעְלָה בְּאוֹת טֵי״ת וְעַיִ״ן וְכַדּוֹמֶה: (קל) **בַּאֲוִיר הַהֵ״א.** וְהוּא הַדִּין בַּאֲוִיר אָלֶ״ף אוֹ (קלא) תָּי״ו וְכַדּוֹמֶה, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁיְּהֵא שֶׁלֹּא יִכָּנֵס (קלב) בַּאֲוִיר דָּלֶ״ת אוֹ רֵי״ש, שֶׁלֹּא יֵרָאֶה כְּהֵ״א, וּכְדִלְקַמַּיהּ: (קלא) **אוֹ הַחֵי״ת.** וְהוּא הַדִּין אִם נִכְנַס רֹאשׁ לָמֶ״ד לְתוֹךְ אֲוִיר שֶׁל ר׳ פְּשׁוּטָה, וּכְדִלְקַמַּיהּ בְּסָעִיף קָטָן קל״ב [תְּשׁוּבַת מַהֲרִי״מ (פאדווא) מִבְּרִיסְק בְּסִימָן ח׳, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן הַלֵּל בָּזֶה הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו בְּדִיעֲבַד]: (קלב) **בְּלֹא נְגִיעָה.** דְּבִנְגִיעָה בְּלָאו הָכִי פָּסוּל, מִשּׁוּם חָסְרוֹן הַקָּפָה גְּוִיל. וּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ דְּכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר, דְּדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה אֲבָל לֹא לְעִכּוּבָא בְּדִיעֲבַד. וְהֵנִי מִלֵּי שֶׁלֹּא (קלד) נִכְנַס בְּעִנְיָן שֶׁיִּפְסַד צוּרַת הָאוֹת עַל יְדֵי זֶה, כְּגוֹן שֶׁנִּכְנַס רַק מְעַט, אֲבָל אִם נִכְנַס כָּל כָּךְ בְּעִנְיָן שֶׁנִּשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת, שֶׁתִּינוֹק דְּלֹא חָכִים וְלֹא טָפֵשׁ אִם נִכְנַס רֹאשׁ הַלָּמֶ״ד וְלֹא גּוּף הַלָּמֶ״ד לֹא יַכִּיר הָאוֹת מַה הוּא, הֲוֵי שִׁנּוּי צוּרַת הָאוֹת וּפָסוּל [וְגַם לֹא יְצַיֵּר בּוֹ תִּקּוּן מְשׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן]. וְכָל שֶׁכֵּן אִם נִכְנַס רֹאשׁ הַלָּמֶ״ד בְּתוֹךְ חֲלַל דָּלֶ״ת אוֹ רֵי״ש וְנִרְאִית כְּהֵ״א, דְּפָסוּל, וְאֵינוֹ (קלה) מוֹעִיל בָּזֶה קְרִיאַת הַתִּינוֹק כַּהֲגָן, שֶׁהֲרֵי עֵינֵינוּ רוֹאוֹת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה עַל יְדֵי זֶה לְאוֹת אַחֵר: **כט** (קלג) **שְׁגוּרוֹת בְּפִיו.** דְּהֵינוּ בְּעֵת שֶׁהוּא (קלו) מַתְחִיל לִכְתֹּב מִפִּתְמָא עַדַיִן אֵין בְּקִי בִּקְרִיאָתָן בְּעַל פֶּה כָּרָאוּי, וּבִכְתָב בְּמִלֹּא וְחָסֵר: (קלד) **מִתּוֹךְ הַכְּתָב.** אוֹ מִפִּי מַקְרִיא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִטְעֶה. וְאִם מִקְצָת הַפָּרְשָׁה שְׁגוּרָה בְּפִיו, (קלו) מֻתָּר לִכְתֹּב אוֹתוֹ מִקְצָת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

כח (קלט) כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י): (קלט) בְּשַׁעֲרֵ[י] אֶפְרַיִם שַׁעַר ה׳ בְּאוֹת ח׳: (קלט) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב מא): **ל** (קלט) לְבוּשׁ: **לא** (קלט) עוֹלַת תָּמִיד (סק״ב לז) וְהַבַּ״ח (שם) וְהִשְׁכִּירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י סק״כ) וְהַגְּרַ״א: (קמ) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ושיקראו): (קמא) בֵּית יוֹסֵף (שם) וְהָרְאִיָה מִמִּשָּׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, עַיֵּן בְּבֵית יוֹסֵף (שם): (קמב) בֵּית יוֹסֵף (שם): (קמג) בֵּית יוֹסֵף (סי״ז) וְהַשַּׁעֲרֵי אֶפְרַיִם הֵנ״ל: (קלה) מַהֲרִי״ט הֵנ״ל: **כט** (קלו) בַּ״ח (סט״ו): קמ״ג

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) ובשו״ע הרב (סמ״ג) כתב: אבל אם כותב מתוך הכתב א״צ להוציא בפיו [כשהן שגורות בפיו] שראייתו בכתב שלפניו מועלת כמו הקריאה בפיו.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַשּׁוּרוֹת שָׁווֹת, שֶׁלֹּא תְּהֵא אַחַת נִכְנֶסֶת (קמז) וְאַחַת יוֹצֵאת. וּלְפָחוֹת [ק]יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִכְתֹּב (קמח) * שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת חוּץ (ג) לַשִּׁיטָה, (קמט) וְאִם כְּתָבָם (קנ) לֹא פָּסַל: לד * [ר]שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם (קנא) * תֵּבָה אַחַת, לֹא יִכְתֹּב חוּץ לַשִּׁיטָה: לה (קנב) [ש]אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם (קנג) צָרִיךְ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם (נא) בְּתוֹךְ הַדַּף, וְלֹא יֵצֵא (קנד) מֵהֶם כְּלָל חוּץ לַדַּף: לו * [ת]יַעֲשֶׂה (קנה) כָּל פָּרְשִׁיּוֹתֶיהָ (קנו) פְּתוּחוֹת, חוּץ מִפָּרָשָׁה אַחֲרוֹנָה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה

ק סְמַ"ק (מצוה קנג) וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִי (הל' ס"ת פ"ז אות ד) פֶּרֶק ב' (בדפוס קושטא), מֵהַהִיא דִּמְנָחוֹת (ל.). ר טוּר בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ג. ש שָׁם (סי' רעו). ת הָרֹא"שׁ שָׁם (הל' תפילין דף קכד טור א) וְהַמָּרְדְּכַי (הל' קטנות סי' תתקסא) וְאָרְחוֹת חַיִּים (סי' כו), וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק (ג') [ב'] (ה"ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

פָּסַק שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ חֵלֶק כְּלָל, וְכֵן בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה אֵין צָרִיךְ, עַיֵּן שָׁם (ס"ק מד). וְעַיֵּן בְּדַרְכֵי מֹשֶׁה (אות ח) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק לח-לט). (וּבְסֵפֶר אֵלִיָּהוּ רַבָּה (ס"ק נא) פָּסַק כְּדַעַת רמ"א דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ חֵלֶק בֵּין פָּסוּק לְפָסוּק, וְהֵבִיא רְאָיָה מִן סֵפֶר בָּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' קמב והג"ה פט) שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא כֵּן, וְכֵן בֵּין שִׁיטָה לְשִׁיטָה, עַיֵּן שָׁם): לג (ג) לַשִּׁיטָה. וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (ס"ד) פָּסַק כְּהָרַמְבַּ"ם (הל' ס"ת פ"ז ה"ו), דְּלָא קָפְדִינַן אֶלָּא שֶׁלֹּא יִכְתֹּב רֹב הַתֵּבָה חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאִם הַתֵּבָה בַּת שְׁמוֹנָה אוֹתִיּוֹת, מֻתָּר לִכְתֹּב הַחֲצִי חוּץ לַשִּׁיטָה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מו) וְאֶפְשָׁר דְּבָא לְלַמֵּד כָּאן דִּשְׁנֵי אוֹתִיּוֹת מֻתָּר לִכְתֹּב אֲפִלּוּ בְּתֵבָה בַּת שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת, דִּבְזֶה הָרַמְבַּ"ם מוֹדֶה, עַיֵּן שָׁם. וַאֲנִי אוֹמֵר דְּמִסְּעִיף שֶׁאַחַר זֶה יָדַעְנוּ זֹאת, מִדְּכָתַב שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁהֵם תֵּבָה אַחַת וְכוּ', מַשְׁמַע שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת שֶׁאֵינָן תֵּבָה אַחַת מֻתָּר אֲפִלּוּ בְּתֵבָה בַּת שָׁלֹשׁ, וְקַל לְהָבִין: לה (נא) בְּתוֹךְ הַדַּף וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם כְּלָל חוּץ. כָּתַב הָרַב בַּעַל בְּאֵר שֶׁבַע בִּתְשׁוּבָה סוֹף סִפְרוֹ דַּף נ"ב עַמּוּד ב' (השמטה בסוף השו"ת תשובה ב), מִדְּנָקַט כֵּפֶל לָשׁוֹן, מַשְׁמַע אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד פָּסוּל אֲפִלּוּ בִּשְׁאָר שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָן נִמְחָקִין, וַאֲפִלּוּ הַנִּטְפָּל לַשֵּׁם מֵאַחֲרָיו פָּסוּל אִם יָצָא חוּץ לַשִּׁיטָה, כֵּן נִרְאֶה לִי לַהֲלָכָה וְלֹא לְמַעֲשֶׂה, עַד כָּאן. וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מז) הִקְשָׁה עָלָיו, דְּהַשַּׁ"ךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הֵיטֵב. וְעַיֵּן ט"ז (ס"ק כב) שֶׁהִקְשָׁה עַל הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לִזָּהֵר, דְּהָא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד פָּסוּל. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת מְקוֹם שְׁמוּאֵל שֶׁהֵבִיא מִשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קכ"ה (סי"ח) דְּגַם שָׁם מַשְׁמַע דַּוְקָא לְכַתְּחִלָּה, רַק אִם נִשְׁתַּנָּה צוּרַת הָאוֹת עַל יְדֵי זֶה פָּסוּל בְּדִיעֲבַד, וְלָכֵן דַּעְתּוֹ לְהָקֵל בְּלָמֶ"ד שֶׁל 'וּלְעָבְדוֹ' שֶׁנִּכְנַס רֹאשָׁהּ לְתוֹךְ הֵ"א שֶׁל 'וּלְאַהֲבָה' (דברים יא יג), וְלֹא נָגְעָה רַק נִכְנַס לָאֲוִירָא, עַיֵּן שָׁם בְּסִימָן (י"ג) [נ"ג], וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה כִּי אִם בִּשְׁעַת הַדְּחָק:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חֵלֶק. אֲבָל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מה) בְּשֵׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים וְהַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ הִכְרִיעוּ דְּאֵין צָרִיךְ לְהַנִּיחַ חָלָק יוֹתֵר מִבֵּין תֵּבָה לְתֵבָה בְּאֶמְצַע פָּסוּק [וּדְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַשַּׁ"ךְ בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ד סָעִיף קָטָן ו', עַיֵּן שָׁם]: לג (קמז) וְאַחַת יוֹצֵאת. וַאֲפִלּוּ (קמג) אוֹת אַחַת, (קמד) מִשּׁוּם 'זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ': (קמח) שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת. מִדְּלֹא חִלֵּק, מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ אִם אֵלּוּ הַשָּׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת הֵם מִעוּט הַתֵּבָה אָסוּר, וּבְיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (ס"ד) פָּסַק כְּהָרַמְבַּ"ם (ס"ת פ"ז ה"ו) דְּלֹא קַפְדִינַן אֶלָּא שֶׁלֹּא יִכְתֹּב רֹב הַתֵּבָה חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאִם הַתֵּבָה בַּת שְׁמוֹנֶה אוֹתִיּוֹת מֻתָּר לִכְתֹּב הַחֶצְיָהּ חוּץ לַשִּׁיטָה. וְעַיֵּן בְּשַׁ"ךְ שָׁם (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַחְמִיר כְּהַךְ דְּהָכָא, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק נב) (קמה) שֶׁדַּעְתּוֹ דְּעַל כָּל פָּנִים בִּתְפִלִּין שֶׁהַגִּלְיוֹנוֹת קְצָרִים יֵשׁ לְהַחְמִיר: (קמט) וְאִם כְּתָבָם. (קמו) בֵּין שֶׁהָיָה הַבְּלִיטָה בִּתְחִלַּת הַשִּׁיטָה אוֹ בְּסוֹפָהּ: (קנ) לֹא פָּסַל. וַאֲפִלּוּ אִם כָּתַב (קמז) תֵּבָה שְׁלֵמָה חוּץ לַשִּׁיטָה, כָּל שֶׁנִּכָּר שֶׁהִיא נִקְרֵית עִם אוֹתָהּ הַשִּׁיטָה וְלֹא עִם הָעַמּוּד הָאַחֵר שֶׁבְּצִדָּהּ: לד (קנא) תֵּבָה אַחַת. וְאִם הַתֵּבָה הִיא בַּת שָׁלֹשׁ, מֻתָּר לִכְתֹּב מִמֶּנָּה שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חוּץ לַשִּׁיטָה, אַף שֶׁהֵם רֹב הַתֵּבָה, יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רע"ג (ס"ג). וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה תיבה): לה (קנב) אוֹתִיּוֹת הַשֵּׁם. (קמח) אֲפִלּוּ שְׁאָר שֵׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין: (קנג) צָרִיךְ וְכוּ'. הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מז) בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי יִצְחָק מִפּוֹזְנָא [וְכֵן הָעוֹלַת שַׁבָּת (ס"ק מב) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק נד) וְכַמָּה מֵהָאַחֲרוֹנִים] אַסִּיק דְּדַוְקָא לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֲבַד אֵין לְהַחְמִיר. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵרַע כֵּן בְּסֵפֶר תּוֹרָה, הוֹרָה לִמְחֹק כָּל הַשּׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת אִם אֵין בָּהֶם שׁוּם שֵׁם מִשֵּׁמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְחָקִין, וְלִמְשֹׁךְ אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ שָׁווֹת עִם הַשֵּׁם, דְּמֵאַחַר דְּאֶפְשָׁר לְתַקּוּנֵי לֹא מִקְּרֵי דִּיעֲבַד. אֲבָל אִם הָיָה שָׁם לְמַעְלָה אֵיזֶה שֵׁם, אוֹ (קמט) בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת דְּאִי אֶפְשָׁר לִמְחֹק מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן, [א]כָּשֵׁר כָּךְ בְּלִי תִּקּוּן. וְיֵשׁ (קנ) מַחְמִירִין אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וְהִסְכִּים עִמָּהֶם הַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (הל' קרה"ת דין על איזה טעות וכו' סי"ד). אַךְ אִם (קנא) בַּשּׁוּרוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת אוֹת הָאַחֲרוֹן בֵּי"ת דָּלֶ"ת רֵי"שׁ וְכַדּוֹמֶה, שֶׁיָּכוֹל לְמָשְׁכָן, כֻּלְּהוּ מוֹדוּ דְּבֵין בְּסֵפֶר תּוֹרָה וּבֵין בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת יִמְשֹׁךְ אוֹתָן כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שָׁווֹת עִם הָאוֹת מֵהַשֵּׁם שֶׁיָּצָא חוּץ לַשִּׁיטָה, וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם שֶׁלֹּא כְּסִדְרָן. וְכֵן אִם לֹא כָּתַב עוֹד רַק שׁוּרָה אַחַת, (קנב) וּבְשׁוּרָה שְׁנִיָּה מָשַׁךְ הַשֵּׁם חוּץ לַשִּׁיטָה, יַעֲשֶׂה שִׂרְטוּטִים אֲחֵרִים וְיִמְשְׁכֵם שֶׁיִּהְיוּ אֲרֻכִּים עַד סוֹף הַשֵּׁם, וּבִשְׁבִיל שׁוּרָה הָרִאשׁוֹנָה אֵין קְפֵידָא. וְדַע עוֹד, דִּבְאוֹתִיּוֹת הַנִּטְפָּלוֹת לְהַשֵּׁם, (קנג) הַסְכָּמַת אַחֲרוֹנִים דְּאֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד בְּיוֹצֵא חוּץ לַשִּׁיטָה: (קנד) מֵהֶם כְּלָל. אֲפִלּוּ (קנד) אוֹת אַחַת, וְאֶפְשָׁר דְּאַף רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ, אֲבָל מִקְצַת הָאוֹת לֵית לָן בָּהּ. וְאִם יָצָא הַשֵּׁם כֻּלּוֹ חוּץ לְגִלְיוֹן הָעַמּוּד, כָּשֵׁר בְּדִיעֲבַד, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְיוֹצֵא אוֹת אֶחָד חוּץ לַשִּׁיטָה, דְּמָה שֶׁיּוֹצֵא לַחוּץ הוּא חָשׁוּב כִּתְלִיָּה, וְקַיְמָא לָן בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ו (ס"ו) דְּמִקְצַת הַשֵּׁם אֵין תּוֹלִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה, כֵּן כָּתַב הַבְּנֵי יוֹנָה (יו"ד שם). וְהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אִיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו בְּסִימָן זֶה מַחְמִיר גַּם בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם, אֲבָל בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א מוּכָח בְּהֶדְיָא כְּהַבְּנֵי יוֹנָה לְהָקֵל: לו (קנה) כָּל פָּרְשִׁיּוֹתֶיהָ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, מֵהַתְּפִלִּין שֶׁל יָד, הוֹאִיל וְהֵן נִכְתָּבוֹת בִּקְלָף אֶחָד וְשַׁיָּךְ בָּהֶן פְּתוּחָה וּסְתוּמָה, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּשֶׁמַּנִּיחַ מְקוֹם חָלָק בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁל פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת וּמַתְחִיל פָּרָשָׁה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה בַּדַּף הַשֵּׁנִי, הֲרֵי פָּרָשָׁה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ נִקְרָא פְּתוּחָה, כְּמוֹ שֶׁבְּסֵפֶר תּוֹרָה נִקְרֵאת פָּרָשָׁה הַמַּתְחֶלֶת בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה פָּרָשָׁה פְּתוּחָה לְכֻלֵּי עָלְמָא כְּשֶׁיֵּשׁ רֶוַח כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת לְפָנֶיהָ בַּשִּׁיטָה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ אוֹ בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבַּדַּף הַקּוֹדֵם. אֲבָל בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ שֶׁהַפָּרְשִׁיּוֹת נִכְתָּבִין עַל אַרְבָּעָה קְלָפִים אֵין לְהַקְפִּיד בָּהֶן בִּפְתוּחוֹת וּסְתוּמוֹת, אַךְ נָהֲגוּ לְכַתְּחִלָּה לְהַקְפִּיד בָּזֶה, כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה יעשה) בְּמָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגָדִים בָּזֶה: (קנו) פְּתוּחוֹת חוּץ וְכוּ'. מִפְּנֵי שֶׁשָּׁלֹשׁ רִאשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם 'קַדֶּשׁ' 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ' 'שְׁמַע' הֵם פְּתוּחוֹת בַּתּוֹרָה, וּפָרָשַׁת 'וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ' סְתוּמָה, לְפִיכָךְ צָרִיךְ לִכְתֹּב בַּתְּפִלִּין גַּם כֵּן כָּכָה, דְּהַיְנוּ שֶׁיַּנִּיחַ מְקוֹם חָלָק כְּדֵי תֵּשַׁע אוֹתִיּוֹת בְּסוֹף שִׁיטָה אַחֲרוֹנָה שֶׁבְּפָרָשַׁת 'קַדֶּשׁ', כְּדֵי שֶׁבְּפָרָשַׁת 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ' שֶׁיַּתְחִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁיטָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבַּדַּף הַשֵּׁנִי תִּהְיֶה הַפָּרָשָׁה פְּתוּחָה כְּמוֹ שֶׁהִיא בַּתּוֹרָה, וְכֵן אַחַר פָּרָשַׁת 'וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ', כְּדֵי שֶׁפָּרָשַׁת 'שְׁמַע' תִּהְיֶה פְּתוּחָה, אֲבָל פָּרָשַׁת וְהָיָה אִם שָׁמֹעַ יַעֲשֶׂה סְתוּמָה, וְאֹפֶן סְתִימָתָהּ יְבֹאַר לְקַמֵּיהּ. וּפָרָשַׁת 'קַדֶּשׁ', אַף דְּבַתּוֹרָה הִיא פְּתוּחָה מֵחֲמַת שֶׁהוּא מַפְסִיק בְּרֶוַח ט' אוֹתִיּוֹת בַּשּׁוּרָה הַקּוֹדֶמֶת לָהּ, וְכָאן אֵין שַׁיָּךְ זֶה, דְּהִיא

בֵּאוּר הֲלָכָה

בְּאִסּוּר מְחִיקָה, יֵשׁ לְהָקֵל בָּזֶה, לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם הַנּוֹדָע בִּיהוּדָה דִּבְמוֹחֵק מִקְצַת אוֹת וַעֲדַיִן נִשְׁאַר צוּרָתוֹ עָלָיו אֵין חַיָּב בָּזֶה מִשּׁוּם מוֹחֵק, וְרַק מִדְּרַבָּנָן, עַיֵּן שָׁם.

אַחַר כָּךְ מָצָאתִי כֵּן בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ בְּסֵפֶר יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סק"כ), עַיֵּן שָׁם:

לג * שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קמח), וּמְקוֹרוֹ מֵהָא דְּשַׁ"ךְ יוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן רע"ג סָעִיף קָטָן ד' עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א דְּמַשְׁמַע שֶׁהוּא מַסְכִּים גַּם כֵּן לְהַשַּׁ"ךְ דְּהַמְחַבֵּר סָתַם פֹּה כְּהָרֹא"שׁ (הל' ס"ת סי' ט). וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מו), וְהִשְׁמַטְתִּי תֵּרוּצוֹ מִשּׁוּם קֻשְׁיַת הַבְּאֵר הֵיטֵב (סק"ג) עַיֵּן שָׁם, וְהַפְּרִי מְגָדִים הִקְשָׁה גַּם כֵּן זֶה. אָמְנָם דְּלֹא לְשַׁוְיֵהּ חַס וְשָׁלוֹם לְרַבֵּנוּ הַמָּגֵן אַבְרָהָם כְּטוֹעֶה, אָמַרְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְיַשֵּׁב, דְּמִסְּעִיף ל"ד אֵין רְאָיָה לְהָקֵל בָּזֶה, דְּאֶפְשָׁר דְּלֹא מִעֵט רַק דְּמֻתָּר לִכְתֹּב אוֹת אַחַת מִן הַתֵּבָה שֶׁל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת חוּץ לַשִּׁיטָה אַף שֶׁהוּא חֲצִי הַתֵּבָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"א לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם (ס"ת פ"ז ה"ו) [וּדְלֹא כְּהַלְּבוּשׁ (סל"ד) שֶׁמַּחְמִיר בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם בְּטַעְמוֹ], אֲבָל שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מִן תֵּבָה שֶׁל שָׁלֹשׁ אוֹתִיּוֹת דְּהֵם רֹב הַתֵּבָה הֲוָה אָמִינָא דְּאָסוּר, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרָ"א בֶּאֱמֶת לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם, לָזֶה קָמַשְׁמַע לָן הַמְחַבֵּר דִּשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת מֻתָּר בְּכָל גַּוְנֵי, כֵּן נִרְאֶה לִי בְּכַוָּנָתוֹ:

לד * שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת וְכוּ'. אֲבָל לִכְתֹּב אוֹת אַחַת מִמֶּנָּה חוּץ לַשִּׁיטָה מֻתָּר. כָּל הָאַחֲרוֹנִים, דְּלֹא כַּלְּבוּשׁ:

* תֵּבָה אַחַת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קנא), כֵּן כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּהִלְכוֹת קְטַנּוֹת (שם) וּפָסַק בְּיוֹרֶה דֵּעָה (סי' רעג ס"ג) כְּוָתֵיהּ. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן מ"ו שֶׁכָּתַב דְּאַף הָרַמְבַּ"ם (שם) מוֹדֶה בָּזֶה לְהָקֵל, וְהַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ כָּתַב שֶׁלְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אָסוּר בָּזֶה:

לו * יַעֲשֶׂה כָּל פָּרְשִׁיּוֹתֶיהָ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קנה) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

לג (קמג) ב"ח (סי"ט, עיי"ש): (קמד) בֵּאוּר הַגְּרָ"א: (קמה) וְהוּבָא גַּם כֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א"א ס"ק מו): (קמו) מוּכָח מֵהַפְּרִישָׁה (ס"ק לב) דְּלֹא מְחַלֵּק בָּזֶה לְעִנְיַן דִּיעֲבַד: (קמז) אַחֲרוֹנִים: לה (קמח) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מז): (קמט) פְּרִי מְגָדִים (א"א ס"ק מז) לְדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְהוּא בְּעַצְמוֹ הִנִּיחַ עִקַּר הַדִּין בְּצָרִיךְ עִיּוּן לְקַמָּן בְּסִימָן (קמ"ט) [קמ"ג] (מש"ז סק"ב): (קנ) הַבְּאֵר שֶׁבַע (השמטה בסוף השו"ת תשובה ב) בְּשֵׁם מַהֲרָא"י (תרומת הדשן ח"ב סי' צג), וְגַם תְּשׁוּבַת הָרַמְבַּ"ם (פאר הדור סי' סט) שֶׁהוּבָא (בבית יוסף) בְּיוֹרֶה דֵּעָה רע"ו בִּבְדֶק הַבַּיִת (ו)בְשֵׁם הַתַּשְׁבֵּ"ץ, עַיֵּן שָׁם: (קנא) פְּרִי מְגָדִים (א"א ס"ק מז): (קנב) פְּרִי מְגָדִים (שם): (קנג) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק מז) בְּשֵׁם מַשְׂאַת בִּנְיָמִין (סי' נז) וְט"ז יוֹרֶה דֵּעָה רע"ו (סק"ו) וְכַמָּה אַחֲרוֹנִים: (קנד) פְּרִי מְגָדִים (שם):

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וְכֵן כָּתַב בְּשׁוּ"ע הָרַב (סמ"ט).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah